

Білоцерківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків

**Бузинний
Микола Володимирович**

Директор Білоцерківської дослідно-селекційної станції

70

ВИНАХІДНИКИ УКРАЇНИ

Білоцерківська дослідно-селекційна станція Державної науково-дослідної установи «Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків» Національної академії аграрних наук була створена в 1893 р.

Станція здійснює науково-дослідні роботи згідно з програмами Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків. Основними напрямками та видами її наукової діяльності є створення та впровадження у виробництво нових інтенсивних конкурентоспроможних сортів і гібридів цукрових буряків, озимої пшениці, ярої вики; розробка адаптованих технологій вирощування сільськогосподарських культур, що ґрунтуються на використанні нових сортів, гібридів, нових хімічних засобів; виробництво високоякісного насіння озимої пшениці, ярої вики та цукрових буряків; створення джерел біоенергетичної рослинної сировини та технологій її переробки.

Станція розташована на території Маловільшанської сільської ради, до її структури входять відділок ім. Гагаріна (с. Мала Вільшанка та с. Бакали Білоцерківського району Київської області) і відділок «Селекційний», де розміщена центральна садиба.

Площа сільськогосподарських угідь Білоцерківської ДСС складає 3191,8 га, ріллі — 3090,2 га. Поголів'я свиней налічує 800 голів. На станції працює 165 осіб, зокрема в рослинництві — 131 працівник, у тваринництві — вісім.

У структурі Білоцерківської дослідно-селекційної станції функціонує п'ять наукових лабораторій та один сектор: лабораторія селекції однонасінних цукрових буряків, лабораторія селекції тетраплоїдних запилювачів буряків цукрових, лабораторія селекції та насінництва пшениці озимої та вики ярої, лабораторія технологій вирощування біоенергетичних культур у центральному Лісостепу, лабораторія захисту рослин від ґрунтових шкідників і кореневих гнилей, сектор технологічних якостей цукрових буряків.

Станція досягла значних успіхів у селекції цукрових буряків. Серед найвагоміших досягнень — створення у 1956 р. вперше в історії світового буряківництва однонасінного сорту цукрових буряків. За це у 1960 р. дослідниця Ольга Кирилівна Коломієць була удостоєна звання лауреата Ленінської премії.

У лабораторії селекції однонасінних цукрових буряків на основі однонасінних форм були створені сорти-популяції: Білоцерківський однонасінний 1, Білоцерківський однонасінний 34, Білоцерківський однонасінний 40, Білоцерківський однонасінний 45.

Зусиллями селекціонерів В. А. Єгорова, О. К. Коломієць, К. І. Лободіна, С. Т. Бережко, С. П. Устименко, Л. М. Чемерис, О. К. Лободіна, В. О. Рибак, В. М. Змієвського були створені також високопродуктивні багатонасінні й однонасінні поліплоїдні сорти та гібриди цукрових буряків.

Нещодавно селекціонери лабораторії О. К. Лободін та В. О. Рибак створили нові гібриди: Анічка, Константа, Ольжич, Смарагд.

Важливим результатом селекційної роботи лабораторії селекції тетраплоїдних запилювачів буряків цукрових на чолі з Л. М. Чемерис спільно з іншими науководослідними установами та зарубіжними фірмами стало створення таких гібридів: Білоцерківський ЧС-32, Білоцерківський ЧС-51, Білоцерківський ЧС-57, Олександрія, Каверось, Білоцерківський ЧС-90, БЦ-СІД, КВ-Марта, Злука, Кварта.

Із часу свого заснування Білоцерківська ДСС здійснює селекцію зернових культур. У 1922 р. роботу із селекції озимої пшениці очолив Андрій Андрійович Горlach — творець багатьох сортів, лауреат Державної премії, доктор сільськогосподарських наук, професор. Серед його сортів — відомі в Україні та за її межами Лісостепка 74, Лісостепка 75 і Білоцерківська 198, які з 1955 до 1960 р. займали основні посівні площі в Україні (більше 9 млн. га).

Справу А. А. Горлача продовжила доктор сільськогосподарських наук, професор Лариса Антонівна Бурденюк-Тарасевич. На основі теоретичних розробок під її керівництвом створено більше 20 інтенсивних, цінних та сильних за хлібопекарськими якостями сортів озимої пшениці. **Наразі до Державного реєстру занесені сорти: Білоцерківська напівкарликова, Олеся, Перлина Лісостепу, Елегія, Ясочка, Либідь, Царівна, Лісова пісня, Романтика, Відрада, Щедра нива та Чародіка білоцерківська. Нові сорти Злата та Водограй перебувають у Державному сортівипробуванні. Всі сорти пропонуємо до реалізації.**

Посівні площі під сортами пшениці м'якої озимої білоцерківської селекції по Україні становлять близько 0,5 млн га, зокрема у насінневих господарствах зааробовано біля 100 тис. га розсадників розмноження та супереліти. Найбільше білоцерківські сорти поширені в Сумській області — 11,9% від загальної площі посівів, у Київській — 10,2% та в Житомирській — 9,6%.

Упродовж більш як 20 років Лариса Антонівна вивчає зміни спадковості озимої пшениці, яка у 1986–1987 рр. зазнала впливу радіаційного опромінення в зоні відчуження Чорнобильської АЕС. Професор Бурденюк-Тарасевич створила колекцію радіомутантів, що налічує понад дві тисячі номерів, виявила системні мутації, а також лінії з господарсько-цінними ознаками, які використовуються у процесі створення нових сортів.

Сьогодні лабораторію очолює кандидат сільськогосподарських наук О. А. Дубова.

Корпус станції

Білоцерківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків

Основною метою роботи із селекції вики ярої на Білоцерківській дослідно-селекційній станції є створення сортів фуражного та укісного напрямів використання із підвищеним вмістом протеїну в зерні та вегетативній масі, адаптованих до основних зон вирощування.

Параметри нових сортів: потенційна врожайність сухої речовини вегетативної маси виводівса — 9–10 т/га, насіння — 2,5 т/га та вміст протеїну — більший 18%.

Під керівництвом кандидата сільськогосподарських наук Валерія Івановича Сидорчука створені сорти вики: Білоцерківська 222, Білоцерківська 33, Білоцерківська 88, Білоцерківська 7, Білоцерківська 34, Білоцерківська 9. Нині селекційну роботу по виці ярій продовжують С. В. Синьогуб та А. О. Гагін.

До Державного реєстру внесені сорти: Білоцерківська 96, Білоцерківська 7, Білоцерківська 10, Ярослава, Євгена, Ліла, Озиряна, які пропонуються до реалізації. Ці сорти характеризуються високою продуктивністю та стійкістю до біотичних та абіотичних факторів зовнішнього середовища.

У сортових посівах ярої вики на насіння білоцерківські сорти займають в Україні до 85% площ.

Лабораторію технологій вирощування біоенергетичних культур очолює к. с.-г. н. Ю. П. Дубовий. Під його керівництвом у багатофакторному стаціонарному та короткострокових дослідах проводять дослідження П. І. Сасенко і Т. В. Гагіна. Вивчаються такі біоенергетичні культури: сорго цукрове, міскантус, світч-грас. Для зони діяльності станції лабораторією впроваджено науково обґрунтовані короткострокові сівозміни, комбінований обробіток ґрунту, оптимальні дози добрив у ланках сівозміни, застосування високоефективних гербіцидів і технологій вирощування цукрових буряків.

Світові запаси мінерального палива близькі до виснаження, а виробництво енергії з відновлюваних джерел зростає і зростатиме надалі. Сьогодні людство активно шукає та використовує високопродуктивні біоенергетичні культури з метою вирощування біомаси для виробництва біопалива у вигляді паливних гранул та біоетанолу. Станція бере участь у цьому процесі.

Насіння високопродуктивного сорту вики ярої Ярослава

Огляд поля вики ярої на пошкодження шкідниками (завідувач лабораторії захисту рослин В. П. Педос і с. н. с. А. О. Гагін)

Л. А. Бурденюк-Тарасевич, д. с.-г. н., головний науковий співробітник на дослідному полі

Лабораторія захисту рослин від ґрунтових шкідників і коренових гнилей під керівництвом к. с.-г. н. В. П. Педоса, вивчає питання інтегрованого захисту рослин від шкідливих організмів, що забезпечують оптимізацію фітосанітарного стану агроценозів і зниження втрат урожаю. В лабораторії вперше розробили методи оцінки стійкості цукрових буряків до хвороб. Ці методи широко використовують у селекційному процесі. Впроваджено прийоми інтоксикації проростків і сходів рослин системними інсектицидами й фунгіцидами та їх локалізації за допомогою передпосівної обробки насіння.

Завдяки дослідженням лабораторії агрохімічних аналізів встановлено рівень застосування органічних і мінеральних добрив, який забезпечує збереження родючості ґрунту, одержання у сівозмінах бездефіцитного балансу елементів живлення.

Сектор технологічних якостей цукрових буряків сприяє успішному веденню селекційного процесу, контролюючи вміст цукру, розчинних зольних елементів.

Співробітники Білоцерківської дослідно-селекційної станції докладають усіх зусиль для поширення наукових досягнень установи. Наукові працівники беруть активну участь у підготовці та проведенні конференцій, семінарів, виставок, курсів підвищення кваліфікації, надають консультації із сортової агротехніки виробникам сільськогосподарської продукції, беруть участь у Всеукраїнському та обласних днях поля. Співробітники станції щорічно публікують понад 30 наукових праць у фахових виданнях.

Завідувач лабораторії селекції тетраплоїдних запилювачів буряків цукрових, к. с.-г. н. Л. М. Чемерис на розсаднику вихідного матеріалу